

Guia docent de l'assignatura "Sociologia de l'empresa"

2011/2012

Codi: 100482

Crèdits ECTS: 6

Titulació	Pla	Tipus	Curs	Semestre
2500258 Relacions laborals	806 Graduat en Relacions Laborals	OB	2	1

Contacte

Nom : Pilar Carrasquer Oto

Email : Pilar.Carrasquer@uab.cat

Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Algun grup íntegre en anglès: No

Algun grup íntegre en català: Sí

Algun grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

Es recomana haver cursat amb èxit l'assignatura Sociologia de Treball i de les Relacions Laborals (primer curs, segon semestre)

Objectius i contextualització

Es tracta d'un assignatura obligatòria de segon curs, primer semestre. És, per tant, una assignatura bàsica que pretén introduir l'alumnat en l'anàlisi de l'estructura i l'organització de l'empresa, mitjançant els principals enfocaments teòrics, des d'una perspectiva sociològica.

Aquest treball conceptual ha de permetre conèixer i interpretar les transformacions actuals en les empreses i els seus efectes sobre l'organització del treball, les relacions laborals i les polítiques de gestió de la mà d'obra.

Uns objectius que es complementen amb l'adquisició d'habilitats bàsiques pel que fa a la cerca, elaboració i anàlisi de fonts estadístiques oficials lligades a la problemàtica de l'empresa, així com també d'aquelles que propicien el treball en equip i l'autoorganització i responsabilització del treball.

És així que en acabar l'assignatura, l'alumnat serà capaç de:

- Conèixer les distintes aproximacions sociològiques a l'anàlisi de l'empresa.
- Distingir les distintes dimensions, dinàmiques i protagonistes que conformen i intervenen en les empreses.
- Contextualitzar l'activitat empresarial
- Aplicar aquests coneixements a l'anàlisi crítica i rigorosa de les empreses
- Disposar de les eines bàsiques per a intervenir en el camp empresarial (gestió recursos humans i relacions laborals, especialment)
- Fer servir les principals bases de dades i/o fonts estadístiques d'aquest camp
- Disposar de les habilitats bàsiques que permetin un treball autònom i cooperatiu

Competències i resultats d'aprenentatge

1100:E01 - Identificar les bases de les principals àrees de relació jurídica i d'organització en el camp del treball humà.

1100:E01.17 - Conèixer els conceptes bàsics de l'organització social del treball en l'empresa.

1100:E01.18 - Conèixer els conceptes bàsics relacionats amb els agents socials de les relacions laborals.

1100:E02 - Identificar, analitzar i resoldre els problemes i les situacions complexes des d'una perspectiva interdisciplinària (econòmica, històrica, jurídica, psicològica, sociològica).

1100:E02.24 - Entendre els problemes derivats del conflicte en les relacions laborals.

1100:E02.25 - Trobar el consens en les relacions laborals.

1100:E02.26 - Reconèixer els grups de pressió i l'acció col·lectiva.

1100:E11 - Contrastar la igualtat entre homes i dones en els llocs de treball i solucionar les qüestions sorgides amb la Llei d'igualtat.

1100:E11.05 - Conèixer els plans de la igualtat, la conciliació i la sostenibilitat en l'empresa.

1100:E11.06 - Definir i identificar les qualificacions, les competències i la segregació ocupacional.

1100:E20 - Assessorar organitzacions sindicals i empresarials i els seus afiliats.

1100:E20.06 - Definir els conceptes bàsics de les relacions entre la societat i l'empresa.

1100:G01 - Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.

1100:G01.00 - Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.

1100:T05 - Expressar idees o fets d'una manera clara i persuasiva.

1100:T05.00 - Expressar idees o fets d'una manera clara i persuasiva.

1100:T08 - Redactar i formalitzar informes i escrits.

1100:T08.00 - Redactar i formalitzar informes i escrits.

1100:T11 - Treballar en equip.

1100:T11.00 - Treballar en equip.

Continguts

El programa consta de 4 grans blocs temàtics:

Bloc 1. Introducció

Tema 1. Origen i objecte de la sociologia de l'empresa.

L'empresa com a organització i burocràcia. L'empresa com a institució. L'empresa com a sistema. L'empresa i les relacions amb l'entorn

Bloc 2. Principals enfocaments teòrics sobre l'organització i l'empresa

Tema 2. El model clàssic d'empresa

L'Escola clàssica: l'Organització Científica del Treball (OCT) de Taylor. El *management administrative* de Fayol. El fordisme i l'organització de la producció en massa. La perspectiva burocràtica i l'autoritat.

Tema 3. Les reaccions teòriques al model clàssic

La reacció a l'OCT: l'Escola de Relacions Humanes i el seu paper complementari al Taylorisme. Teories de l'activació i de la motivació. L'Escola de Recursos Humans. L'enfocament sociotècnic. Els models de "democràcia industrial": la participació a l'empresa.

Tema 4. Els debats actuals

Empresa i societat: responsabilitat social de l'empresa. Organització, cultura i gestió de la diversitat. Les polítiques d'igualtat entre homes i dones

Bloc 3. les transformacions de l'empresa: reorganització de la producció, Flexibilitat, qualificació

Tema 5. Crisi del taylorisme

La crisi del taylorisme i les seves implicacions sobre l'organització del treball i de l'empresa. Les estratègies empresarials de flexibilitat i el paper de la innovació tecnològica com a factor de canvi. El debat sobre innovació tecnològica i qualificació.

Tema 6. Canvis en l'organització del treball taylorista.

Les noves formes d'organització del treball: el grups de treball. La flexibilitat interna. Polivalència, autonomia i participació.

Tema 7. Canvis en l'organització del procés productiu i models d'empresa

Descentralització productiva i models de xarxes. Especialització flexible: districtes industrials, conglomerats. Microregulació i desenvolupament local. La divisió del treball entre empreses. El "Toyotisme": un nou model d'organització de l'empresa.

Bloc 4. Les transformacions en les relacions laborals i en la gestió dels recursos humans a l'empresa

Tema 8. Els recursos humans i les noves experiències productives

El discurs de la "requalificació" professional. El paper de la formació a l'empresa.

Tema 9. La gestió dels recursos humans i les noves formes d'autoritat a l'empresa

Nous conceptes i noves formes de gestió: implicació i participació vs. integració i subordinació?

Tema 10. Les relacions laborals a l'empresa: canvis i continuïtats

Nous continguts de la negociació col·lectiva. Cap a la individualització de les relacions laborals?

Metodologia

Els objectius del curs s'assoliran a partir de la combinació entre les sessions teòriques de caràcter magistral i mètodes de treball que impliquen la participació activa de l'alumnat. Es pretén estimular l'autoaprenentatge, el treball en equip, el raonament crític, així com l'habilitat per acotar i resoldre problemes que tenen a veure amb la dinàmica laboral a les empreses.

Les **sessions teòriques signifiquen al voltant del 60%** de les hores presencials a l'aula. El **40% restant corresponen a la realització i presentació de pràctiques** a l'aula, al treball de seguiment de les activitats de grup i a la presentació del resultat final dels treballs.

Activitats formatives

Activitat	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Debat	3,5	0,14	1100:E20.06 , 1100:T05.00
Exposició professorat	39	1,56	1100:E01.17 , 1100:E01.18 , 1100:E02.24 , 1100:E11.06 , 1100:E20.06 , 1100:E11.05
Preparació prova final escrita	15	0,6	1100:E01.17 , 1100:E20.06 , 1100:G01.00 , 1100:E01.18
Seminaris alumnat	4,5	0,18	1100:E01.17 , 1100:E01.18 , 1100:E20.06 , 1100:E11.06

Treball en grup	3	0,12	1100:T11.00
Tipus: Supervisades			
Documentació i bibliografia	3,5	0,14	1100:E01.17 , 1100:E01.18 , 1100:E11.05 , 1100:E20.06 , 1100:E11.06 , 1100:E02.24
Lectures orientades	8	0,32	1100:E01.17 , 1100:E20.06 , 1100:E02.24 , 1100:E02.25 , 1100:E02.26 , 1100:E11.06 , 1100:E11.05 , 1100:E01.18
Treball en grup	8	0,32	1100:T11.00
Tutories individuals i col.lectives	3	0,12	1100:E01.17
Tipus: Autònomes			
Cerca informació	15	0,6	1100:E01.17 , 1100:E11.06 , 1100:E20.06 , 1100:E11.05 , 1100:E01.18
Estudi personal	25	1	1100:E01.17 , 1100:E11.05 , 1100:E20.06 , 1100:E11.06 , 1100:E02.26 , 1100:E01.18 , 1100:E02.24 , 1100:E02.25
Organització i elaboració materials	15	0,6	1100:E20.06 , 1100:G01.00 , 1100:T05.00 , 1100:T08.00

Avaluació

L'avaluació respon a la modalitat d'**avaluació continuada, individual i de grup**

I) Avaluació de grup

L'avaluació de grup pretén copsar la capacitat de treballar en equip, així com la capacitat de síntesi i d'expressió oral i escrita. Aquesta avaluació consistirà en la realització de **3 seminaris pràctics, un dels quals implicarà la presentació oral a l'aula del treball realitzat, i 1 debat final**, en plenari. Representa el **50% de la nota final** (30% textos escrits; 10% presentació oral, 10% debat final).

L'assistència als seminaris i al debat final és obligatòria. No s'acceptaran treballs fora de termini. Els treballs suspesos o no presentats i l'absència a qualsevol dels seminaris suposarà la resta proporcional de la nota en l'avaluació final. Els seminaris i exercicis que no s'hagin lliurat o presentat en el termini previst, o que no hagin estat superats, **no es podran recuperar.**

II) Avaluació Individual

L'avaluació individual pretén copsar el grau d'assoliment dels coneixements analítics i conceptuals per part de l'alumnat, així com la seva capacitat crítica i de raonament. L'avaluació consistirà en una **prova final individual escrita**, d'un màxim de 2 hores de duració.

Aquesta prova final individual significarà el **50% de la nota final de l'assignatura**, però caldrà assolir un **mínim de 4 sobre 10 en aquesta prova per tal d'aprovar l'assignatura.**

III) Sospesos i "no presentats"

L'alumnat que no hagi superat l'assignatura però que s'hagi presentat a la prova escrita individual final, podrà accedir a una prova de recuperació, al final del primer semestre, sempre que la **nota de l'examen sigui igual**

o superior a 3 sobre 10. L'alumnat que no s'hagi presentat a la prova escrita final o tingui una nota inferior a 3 sobre 10, no podrà presentar-se a la prova de recuperació. Aquesta prova també serà individual i escrita, en una data que es farà pública amb suficient antelació.

Activitats d'avaluació

Activitat	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Avaluació de grup, escrita	30% nota final	4,5	0,18	1100:E01.17 , 1100:E01.18 , 1100:E02.24 , 1100:E02.26 , 1100:E11.06 , 1100:G01.00 , 1100:T11.00 , 1100:T08.00 , 1100:E20.06 , 1100:E11.05 , 1100:E02.25
Avaluació grup, presentació oral	20% nota final	1	0,04	1100:T05.00
Avaluació individual	50% nota final	2	0,08	1100:E01.17 , 1100:E11.06 , 1100:G01.00 , 1100:T05.00 , 1100:E20.06 , 1100:E11.05 , 1100:E01.18 , 1100:E02.24 , 1100:E02.26 , 1100:E02.25

Bibliografia

Bibliografia general: obres de referència i manuals

BONAZZI, G. (1994) *Història del pensament organitzatiu*. Vic: Eumo Editorial.

CARNOY, M. (2001) *El trabajo flexible en la era de la información*. Madrid: Alianza.

FERNÁNDEZ RODRÍGUEZ, C. (2007) *Vigilar y organizar. Una introducción a los Critical Management Studies*. Madrid: Edit. Siglo XXI.

FINKEL, L.,(1994) *La organización social del trabajo*. Madrid: Piràmide.

HARRISON, B. (1997) *La empresa que viene*. Barcelona: Paidós.

INFESTAS GIL, A. (2001) *Sociología de la Empresa*. Salamanca: Amaru.

INFESTAS GIL, A; **SANAGUSTIN, Mª V. (coords.) (2004) *Hacia una nueva empresa***. Salamanca: Amaru.

KÖHLER, H-D; MARTÍN, A. (2011) *Manual de la Sociología del trabajo y de las Relaciones laborales*. Madrid: Delta Publicaciones (3a edición).

MIGUÉLEZ, F. PRIETO, C. (eds.) (1999) *Las relaciones de empleo en España*. Madrid, Siglo XX Ed.

RITZER, G. (1996) *La McDonalització de la societat. Un anàlisi de la racionalització de la vida quotidiana*. Barcelona: Ariel.

WATSON, T. (1994) *Trabajo y Sociedad*. Barcelona: Hacer Editorial.

Bibliografia específica obligatòria per temes

Tema 1

BRUNET, I.; BELZUNEGUI, A. (2005): *Teorías sobre la empresa*. Madrid: Piràmide (**pàgs. 83-91, 113-128**).

INFESTAS GIL, A. (2001) *Sociología de la Empresa*. Salamanca: Amaru. (**Cap. 1, pàgs. 19-44**)

KÖHLER, H-D; MARTÍN, A. (2011) *Manual de la Sociología del trabajo y de las Relaciones laborales op. cit.*
Capítulo 2: La empresa (pàgs. 33-54)

Tema 2

CORIAT, B., (1982) *El taller y el cronómetro. Ensayo sobre el taylorismo, fordismo y la producción en masa*, Madrid, SXXI. **CAP.1 (pàgs. 8 a 22), CAP. 2 (pàgs. 23 a 37) i CAP.3 (pàgs. 38 a 51).**

FINKEL, L. (1994) *La organización social del trabajo*, op. cit. **CAP. 3: 3.1/3.3/3.3/3.4 (pàgs. 113 a 137)** i Lectura nº 5: *Management científico -fragment- (F.W. Taylor) (pàgs. 161-170)*

KÖHLER, H-D; MARTÍN, A. (2011) *Manual de la Sociología del trabajo y de las Relaciones laborales*. Op. cit. **Capítulo 12: "Paradigmas de la organización social del trabajo" (pp. 405-453).** - també útil pel Tema 3.

MARGLIN, S. (1977) "Orígenes y funciones de la parcelación del trabajo. ¿Para qué sirven los patronos?", a A. Gorz, *Crítica de la división del trabajo*, Barcelona: Laia. (**pàgs. 45 a 96**)

Tema 3

KÖHLER, H-D; MARTÍN, A. (2011) *Manual de la Sociología del trabajo y de las Relaciones laborales*. Op. cit. **Capítulo 12: "Paradigmas de la organización social del trabajo" (pp. 405-453).**

PRIDA, B., (1988) "Viejas y nuevas formas de organización del trabajo", a Garmendia i d'altres, *Sociología industrial y de la empresa*. Madrid: Aguilar. (**pàgs. 63 a 83**)

Tema 4

ARAGÓN, J., ROCHA, F. (2009). Los actores de la responsabilidad social empresarial: el caso español. *Cuadernos de Relaciones Laborales*, Vol. 27, núm. 1., **pàgs. 147-167.**

CARRASQUER, P. MASSÓ, M., MARTÍN, A. (2007) "Discursos y estrategias en torno a la conciliación de la vida laboral y familiar en la negociación colectiva", a [Papers : revista de sociologia](#). nº 83, **pàgs. 13-36.**

Tema 5

FINKEL L. (1994) *La organización social del trabajo*. Op. cit. **Capítulo 4: (pàgs 249 a 281)**, Lectura nº 9: *Trabajo y capital monopolista -fragment- (H. Braverman) (pàgs. 285 a 294)* i Lectura nº 10: *El debate sobre la descualificación -fragment- (S. Wood) (pàgs. 295 a 307).*

KÖHLER, H-D; MARTÍN, A. (2011) *Manual de la Sociología del trabajo y de las Relaciones laborales*. Op. cit. **Capítulo 11: "Formación y empleo: cualificación y competencia profesional" (pp. 375-401).** - també recomanada pel tema 8-

MARTIN, A.- LOPE, A. (1999) "¿Sirve la formación para tener empleo?", *Papers*, nº 58. **pàgs.39-73.**

ROLLE, P.: "Asir y utilizar la actividad humana. Calidad del trabajo, cualificación y competencia" a VVAA: *Lo que el trabajo esconde. Materiales para un replanteamiento del análisis sobre el trabajo*. Madrid: Traficantes de Sueños. 2005 (**pàgs. 197-208**).

VERD, J.M; MASSÓ, M. (2007): "Las competencias y el trabajo invisible en el trabajo administrativo de

consultas externas hospitalarias", a *Papers. Revista de Sociologia*, nº 83. (pàgs 169-189)

Tema 6

FERNÁNDEZ STEINKO, A. (2001) "El sabor agridulce de los grupos de trabajo" a *Cuadernos de Relaciones Laborales*, nº 18, pàgs. 257-283 (Recomanable també pels Temes 8 i 9).

FINKEL, L. (1994), Lectura nº 6: *Nuevos desarrollos en la fabricación: el sistema "justo a tiempo"* (A. Sayer) (pàgs. 171 a 196).

GHARRON, E., FREYSSINET, M. (1996) "La "producción reflexiva" en la fábrica Volvo de Uddevalla", a *Sociología del Trabajo* nº 27, primavera. (pàgs. 103-129).

- veure també bibliografia tema 3-

Tema 7

ALÓS, R. (1999): "Las políticas de desarrollo local en Cataluña", *Papers*, no. 58 (pàgs. 75-93), disponible a : <http://ddd.uab.es/pub/papers/02102862n58p75.pdf>

BECATTINI, G., "Los distritos industriales y el reciente desarrollo italiano", a *Sociología del Trabajo*, nº 5, febrero, 1989. (pàgs. 3-17).

BONAZZI, G., "Modelo japonés, toyotismo, producción ligera: algunas cuestiones abiertas", en rev. *Sociología del Trabajo* nº 18, primavera, 1993. (pàgs. 3-21)

CAPECCHI, V. (2003): "La crisi del modelo emiliano: el aumento de los trabajos atípicos y de riesgo" a *Sociología del Trabajo*, nº 48. Pàgs 17-43

CASTILLO, J.J. (1991) *Reestructuración productiva y organización del trabajo*, a MIGUELEZ-PRIETO (ed.), *Las relaciones laborales en España*, Madrid, SXXI. (pàgs. 23-41)

FINKEL, L. (1994), *La organización social del trabajo*, op. cit. **Lectura nº 6: Nuevos desarrollos en la fabricación: el sistema "justo a tiempo"** (A. Sayer) (pàgs. 171 a 196).

HARRISON, B. (1997) *La empresa que viene*. Barcelona: Paidós. (pàgs. 101-114/218-222).

LOPE, A.; GIBERT, F.; ORTIZ, D. (2002): *Atajar la precariedad laboral*. Barcelona: Icaria. (pàgs. 127-142).

PRIETO, C., "Globalización económica, relación de empleo y cohesión social", a *Papers*, nº 58 (p.13-37)

Tema 8

KÖHLER, H-D; MARTÍN, A. (2011) *Manual de la Sociología del trabajo y de las Relaciones laborales*. Op. cit. **Capítulo 11: "Formación y empleo: cualificación y competencia profesional"** (pp. 375-401). - també recomanada pel tema 8-

MARTÍN, A., LOPE, A. (1993) "Dinámica de las cualificaciones y políticas de recursos humanos", a *Economía y Sociología de la Empresa*, nº 21-22 (pàgs. 115-127).

Tema 9

BOLTANSKI, L.; CHIAPELLO, È.(2002) *El nuevo espíritu del capitalismo*. Madrid: Akal. (pàgs. 140-152) (també útil pel tema 8)

FRÖLICH, D.; GILL, C., KRIEGER, H., "Caminos hacia la participación en la Comunidad Europea", a *Sociología del Trabajo* nº 11, invierno, 1990-1991, (**pàgs.3-23**).

KRINGS, B-J.; MÓNIZ, A.B.: "¿Competencia o cooperación? Sobre el desarrollo sociocultural de la sociedad de la información" a *Sociología del Trabajo*, nº 44. 2001. **Pàgs. 125-143**.

PRIETO, C. "Cambios en la gestión de la mano de obra: interpretaciones y crítica", a *Sociología del Trabajo*, nº 16, 1992, (**pàgs. 77-101**)

Tema 10

LOPE, A.; ALOS, R. (1999) "La acción sindical en la empresa. Entre el desconcierto y la reacción", a MIGUELEZ-PRIETO, *Las relaciones de empleo en España*, op. cit. , (**pàgs. 213-235**).